

Veiledning for samarbeidet mellom advokat og hjelpeverge til enslige mindreårige asylsøkere

Denne veiledningen er ment som et hjelpemiddel med blant annet informasjon om hva som skjer når den mindreårige asylsøker har krav på hjelpeverge og advokatbistand, samt hvordan advokat og hjelpeverge kan forholde seg til hverandre på en måte som best ivaretar barnet. I tillegg inneholder veiledningen forslag til mal for advokatens oppdragsbekreftelse for denne type oppdrag. I denne reviderte utgaven av desember 2011 er også inntatt et nytt punkt om hvordan å sikre et barneperspektiv gjennom hele saksbehandlingen.

1. Oversikt og terminologi	2
2. Hjelpevergen	2
2.1 Lovbestemt rett til hjelpeverge.....	3
2.2 Hjelpevergens inntreden.....	3
2.3 Oppdraget kan starte før og ha annen varighet enn advokatens.....	3
2.4 Rammene for hjelpevergens oppgaver i asylsaken	3
2.5 Hjelpevergen kan instruere advokaten	4
3. Advokaten	4
3.1 Valg av advokat, advokatbytte og klage	5
3.2 Rettshjelpsloven og tildelingsbrevet (evt erklæring fra EMA) utgjør rammen for oppdraget.....	5
3.3 Stykkprisen i Dublin II-saker	5
3.4 Stykkprisen i saker som realitetsbehandles.....	6
3.5 Når oppnevnes advokat i saker som realitetbehandles?.....	6
3.6 Advokatens oppgaver i asylsaken	6
3.7 Forkynning av vedtak og klage	7
3.8 Andre forhold hos barnet som det kan søkes om fri rettshjelp for.....	7
3.9 Bistandsbehov etter fylte 18 år.....	7
4. Etablering av kontakt og innkalling til konferanse	8
4.1 Hjelpevergen tar kontakt med advokaten i tildelingsbrevet.....	8
4.2 Kontakt mellom advokat og EMA skal gå via hjelpevergen	8
4.3 Innkalling til konferanse.....	8
4.4 Advokatoppgaver i etterkant av konferansen.....	8
5. Ventetiden mellom intervju og vedtak	8
5.1 EMA kommer med nye opplysninger til asylsøknaden	9
5.2 Lang saksbehandlingstid	9
6. Prinsipper for å sikre at asylsøknaden behandles barnesensitivt.....	9
6.1 Hva menes med saksbehandling med et "barnesensitivt"?	10
6.2 Betydningen av hjelpevergens kjennskap til prinsippene	10
6.3 Hvilken rettskildestatus har de prosessuelle prinsippene?	10
6.4 Prosessuelle prinsipper som sikrer en barnesensitiv saksbehandling.....	10
i. Saksbehandlingstid: prioritering og refleksjonstid	11
ii. Oppnevning av hjelpeverge og advokat.....	11
iii. Sporing.....	11
iv. Rett til å bli hørt	12
v. Rett til privatliv og opplysning om taushetsplikt.....	12
vi. Kommunikasjonsform.....	12
vii. Kognitive begrensninger, fantasi og fakta	14
viii. Bevisbyrde og troverdighet.....	15
ix. Barnerelevant landinformasjon	15
x. Aldersvurderingen.....	12
xi. DNA test	13
xii. Forkynning av avgjørelsen.....	15
xiii. Iverksettelse av eventuelt avslag.....	15

1. Oversikt og terminologi

Denne veiledningen angår samarbeidet mellom advokat og hjelpeverge til enslige mindreårige asylsøkere.

Enslig mindreårig asylsøker (EMA) er den som oppgir å være under 18 år og som kommer til Norge uten foreldre eller andre foresatte. EMA kan, på samme måte som voksne asylsøkere, få innvilget beskyttelse (utlendingsloven § 28) eller opphold på humanitært grunnlag (utl § 38). I tillegg gjelder særlige regler for bedømmelsen av søknader fra barn som blant annet kan resultere i vedtak om begrenset opphold frem til fylte 18 år, jf utlendingsforskriften § 8-8.

EMA-DUB er en forkortelse for en EMA som, før ankomst til Norge, allerede hadde søkt om asyl i eller fått reisedokument fra et annet land som er omfattet av *Dublin II-forordningen*. I slike saker kan utlendingsmyndighetene anmode om tilbaketakelse eller overtakelse til dette landet.

Både EMA og EMA-DUB har rett på *fri rettshjelp* (ved advokat eller fullmektig) og verge under sitt opphold i Norge. EMA-DUB får 2 timer gratis juridisk bistand etter den stykkprisordningen som ellers gjelder i Dublin-II saker. Skal asylsøknaden *realitetsbehandles* i Norge, får EMA rett på 3 timer gratis juridisk bistand, men først dersom UDI etter intervju har tatt stilling og anser at søkeren faktisk er en enslig mindreårig, jf utlendingsloven § 88 og UDIs retningslinjer om gjennomføring av *aldersundersøkelse*.

Disse anbefalingene utgjør en oppdatering av tidligere anbefalinger fra 2005 og har til formål å gi råd om hvordan hjelpeverge og advokat best kan samarbeide. Det gis en kronologisk gjennomgang av hjelpeverge og advokats inntreden og oppgaver i EMA-saker. De har også et nytt kapittel om hvordan hjelpeverge og advokat best kan sikre at behandlingen av EMA-sakene har en *barnesensitiv* tilnærming.

Anbefalingene gir uttrykk for gjeldene lov- og forskriftsbestemmelser. Hva angår rundskriv, interne meldinger og praksisnotater som vises til så *må* brukerne undersøke om det er foretatt endringer, jf UDIs samleside «UDI regelverk»,¹ om følgende regelverk:²

- **RS 2010-183:** Retningslinjer for aldersundersøkelser av EMA, jf utl § 88 (av 10.06.10)
- **RS 2010-094:** EMA som blir 18 år før vedtak er fattet i asylsaken – utl § 38(2) a (av 01.01.10)
- **RS 2010-086:** Dublin-regelverket - utlendingsloven § 32 første ledd bokstav b, jf utl for § 7-3 (av 01.01.10)
- **RS 2005-049:** Retningslinjer for arbeidet med EMA i ankomstfasen (av 09.12.05, sist endret 27.08.10)
- **IM 2010-044:** Interne rutiner for gjennomføring av aldersundersøkelse (av 10.06.10) m/ vedlegg:
  - **IM 2010-044V1:** Skjema for vurdering av alder
  - **IM 2010-044V2:** Informasjon til advokat
  - **IM 2010-044V4:** Samtykkeskjema
- **IM 2010-020:** Beskyttelse - innvilgelse/avslag for EMA (av 01.01.10, s.e. 31.05.11) m/ vedlegg:
  - **IM 2010-020V:** Kvalitetsstandard - Beskyttelse -innvilgelse/avslag for enslige mindreårige asylsøkere
- **PN 2010-024:** Behandling av asylsaker fra EMA - særlig om aldersvurdering (av 10.06.10, s.e. 31.05.11)

2. Hjelpevergen

Under dette punktet omtales reglene for oppnevning og hvilken funksjon hjelpevergen er ment å fylle i søknadsperioden.

---

¹UDI regelverk:

[http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/UDIRegelverk/Topics%20and%20rules/Beskyttelse%20\(asyl\)/Barn/Enslige%20mindreaarige%20asylsokere.aspx](http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/UDIRegelverk/Topics%20and%20rules/Beskyttelse%20(asyl)/Barn/Enslige%20mindreaarige%20asylsokere.aspx)

² I tillegg til disse som er mest relevante for forholdet mellom hjelpeverge og advokat, har også følgende referanse til EMA: **RS 2011-025:** Tilskudd til vertskommuner for asylmottak ...; **RS 2011-034:** Krav til omsorgsarbeid for enslige mindreårige i mottak; **RS 2011-008:** Krav til arbeid med individuell kartlegging og tiltaksplan for enslige mindreårige ...; **RS 2011-008V1:** Rutiner i arbeidet med individuell kartlegging og tiltaksplan for enslige mindreårige ...; **RS 2011-007V1:** Veiledning for samtale med mulige ofre for menneskehandel; **RS 2011-002V1:** Rutiner for enslige mindreårige asylsøkeres ankomst til, og flytting mellom og fra mottak; **RS 2010-153:** Krav til varsling og oppfølging når enslige mindreårige forsvinner fra statlige mottak; **IM 2011-027:** Kvalitetssikring av tolking ved søknader om beskyttelse (asyl); **IM 2010-018:** Fordeling av asylsøkere fra transittmottak til ordinære mottak...; **IM 2011-004:** DUF-registrering av hjelpeverger.

2.1 Lovbestemt rett til hjelpeverge

Det vanlige i asylsaker er at det blir oppnevnt en *hjelpeverge*, da det ikke er sikkert om foreldrene er døde (i så fall skal en *verge* oppnevnes), jf vergemålsloven § 16.³ Verger og hjelpeverger vil uansett ha sammenfallende oppgaver i forbindelse med enslige mindreårige som søker asyl.⁴

En ny lov om representasjon i utlendingssaker er under bearbeidelse i Justisdepartementet, men er ventet å tre i kraft først tidligst i 2013.

I justis- og beredskapsdepartementets rundskriv G-2003-044 gis en veiledning som gir oversikt over hjelpevergens oppgaver i EMA-saker, som forutsettes kjent. Rundskrivet inneholder et eget punkt «forholdet til advokaten i asylsaken.»⁵ Denne veiledningen er ment å gi en mer utfyllende beskrivelse av dette tema.

2.2 Hjelpevergens inntreden

Tidspunktet for hjelpevergens oppnevning har endret seg flere ganger. I juni 2011 ble ordningen endret slik at hjelpeverge nå skal oppnevnes ved registrering ved Politiets Utlendingsenhet i alle saker der asylsøkeren selv oppgir å være enslig mindreårig.⁶

2.3 Oppdraget kan starte før og ha annen varighet enn advokatens

Det er ikke alltid sammenfall med lengden av hjelpevergens og advokatens oppdrag.

Hjelpevergeoppdraget begynner før og kan være lenger enn advokatoppdraget.

I EMA saker som skal realitetsbehandles i Norge oppnevnes advokat like før intervjuet hvis søkeren har testet under 20 år. Asylintervjuet gjennomføres nå først etter at svar på aldersundersøkelsen foreligger (ca 5 uker etter registrering), og denne undersøkelsen er nå en del av intervjuet.

I EMA-DUB saker så skal advokat oppnevnes av PU kort tid etter registrering. Så lenge saken følger Dublin II-prosedyren er formålet at EMA skal returneres til første asylsøkerland og blir derfor ikke intervjuet.

Asyladvokatens oppdrag avsluttes i begge tilfeller ved avslag fra UNE. Dersom EMA skal returneres før fylte 18 år gjelder hjelpevergeoppdraget også etter avslag og frem til uttransportering. I visse tilfeller kan hjelpevergeoppdraget forlenges også etter uttransportering.

Dersom EMA blir myndig før uttransportering eller endelig avslag, kan hjelpevergeoppdraget bli avsluttet før advokatens arbeid er sluttført.

2.4 Rammene for hjelpevergens oppgaver i asylsaken

Hjelpevergen skal sikre at EMAs rettssikkerhetsgarantier blir ivaretatt. Hjelpevergen har særskilt angitte oppgaver i forbindelse med asylsaken, men er også EMAs representant i alle andre relasjoner. De sentrale funksjoner omfatter å ta avgjørelser om "underhold, oppfostring og opplæring" fremgår av § 39 (1).⁷

I asylprosessen forventes hjelpevergen å ha en særlig rolle som barnets støtteperson.

Hjelpevergen skal bistå med forberedelser til asylintervjuet, og sikre at dette gjennomføres på en god måte, jf utlendingforskriften § 17-4(3). Hjelpevergen har i følge Justisdepartementets

³ LOV 1927-04-22 nr 03: Lov om vergemål for umyndige (Vergemålsloven) § 16 <http://www.lovdata.no/all/hl-19270422-003.html>

⁴ Vergemålsloven §§ 6, 7, 90 b) og 90 c).

⁵ http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path={0A9173CF-19E3-41A2-B815-236F83CBB1B8}#_Toc159226725

⁶ UDIs rundskriv er på dette punkt ikke endret. Det som fremkommer i punkt 2.6 i RS 2005-049 og punkt 3.3 i RS 2010-183 gir derfor ikke noen dekkende beskrivelse av det som nå er praksis.

⁷ LOV 1927-04-22 nr 03: Lov om vergemål for umyndige § 39 (1): "Har ingen foreldre ansvaret for den mindreårige, er det vergen som tar avgjørelser om hans underhold, oppfostring og opplæring" <http://www.lovdata.no/all/hl-19270422-003.html>

rundskriv om hjelpevergeordningen i asylsaker ansvar for å holde kontakt med advokaten og være orientert om gangen i asylsaken.⁸

I EMA-DUB-sakene kan oppgavene bli begrenset til det som gjelder for tiden i transittmottak, siden EMA ikke blir intervjuet eller alderstestet så lenge det pågår en Dublin II-prosess. Barn skal imidlertid ikke oppholde seg i transittmottak lengre enn 10 uker, blant annet pga rettigheter i forhold til skole. Det gjelder også for EMA-DUB.

De sentrale oppgaver i de ulike stadier av asylsøkerprosessen kan presiseres til å være:

- I transitt:
  - Etablere tillit til EMA.
  - Informere om retten til privatliv og offentlige tjenestemenns taushetsplikt.
  - Forklare opplysningsretten politi og ansatte ved mottak kan ha til UDI om forhold som berører EMAs alder, troverdigheter mv, jf forslag til ny forslag til ny utlendingslov § 84a og ny utlendingsforskrift §§ 17-7a og 17-7b.
  - Forklare betydningen av aldersundersøkelse og samtykket
  - Forberede EMA på intervju
  - Å være tilstede under asylintervjuet og påse at det går ordentlig for seg.
  - Påse overføring til mottak innen 10 uker.
- Mottak/omsorgssenter, se til at barnet får:
  - Rettmessig oppfølging av asylsaken og sin advokat.
  - Nødvendig omsorg.
  - Økonomisk bistand, skolegang, helsetilbud osv.
  - Anke ved eventuelt avslag.
  - Bistand i eventuell samtale om frivillig retur.
  - Bistand i eventuell iverksetting av retur (pågripelse og internering)
- Under/ved bosetting i kommune:
  - Se til at kommunen tar hensyn til barnets interesser og behov mht omsorg, helse, skole.
  - Søke om fornyelse av oppholdstillatelse til rett tid.
  - Eventuelt å søke om arbeidstillatelse
  - Søke om barnetrygd.
  - Søke om personnummer, pass, bankkort, skattekort.

3.5 Hjelpevergen kan instruere advokaten

Hjelpevergens generelle forpliktelse til å ivareta EMAs rettssikkerhet innebærer at hun eller han representerer EMA i møte med advokaten. Hjelpevergen kan i denne sammenheng instruere advokaten, på samme måte som ordinære klienter kan.

Instruksjon av advokaten skal skje i samråd med EMA, og ikke gå på tvers av EMAs selvbestemmelses- og medbestemmelsesrett.

3. Advokaten

Under dette punktet omtales reglene for prinsippet om fritt valg av advokat, klageordningen for klienter, hva som er rammene for advokatoppdraget med asyl- eller Dublin II-saken under stykkprisordningen, muligheten for bistand med andre saker enn asylsøknaden, og forholdet til advokaten når søkeren blir overårig i løpet av saksbehandlingstiden.

---

⁸ http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path={0A9173CF-19E3-41A2-B815-236F83CBB1B8}#_Toc159226722: ”UDI skal sende et brev til vergen hvor det bl.a. går frem hvem som er oppnevnt advokat og når intervjuet skal finne sted. ... Vergen bør alltid ta kontakt med den advokat som er oppnevnt og holde seg løpende orientert om asylsaken. Advokaten vil få oversendt dokumentene i saken fra UDI, og vergen anbefales å ta kontakt med advokaten for å få innsyn i disse dokumentene.”

3.1 Valg av advokat, advokatbytte og klage

Enhver står fritt til selv å velge advokat, også når bistanden gis på det offentlige bekostning. Dersom EMA ikke har et eget ønske om advokat vil UDI tildele en ut fra en liste de selv administrerer, se Rundskriv 2010-052.⁹

EMA kan også bytte advokat dersom de ikke er fornøyd med innsatsen. Byttet behøver ikke å grunnis. Dersom den frie rettshjelpen er brukt opp på tidspunktet for byttet, må imidlertid den nye advokaten søke Fylkesmannen om å få dekket ytterligere bistand. I praksis kan det innebærer at den nye advokaten får lite eller ingenting for bistanden.

Dersom hjelpevergen har grunn til å tro at advokaten har opptrådt i strid med god advokatskikk kan klage inngis til Advokatforeningens disiplinærnemnd.¹⁰

3.2 Rettshjelpsloven og tildelingsbrevet (evt erklæring fra EMA) utgjør rammen for oppdraget

Det er rettshjelpslovens og stykkprisforskriftens bestemmelser om satser som sammen med tildelingsbrevet (eventuelt EMAs erklæring ved valg av egen advokat) danner rammen for oppdraget.

Dersom en asylsøker anses som EMA skal det gis advokatbistand i førsteinstans. Dette utgjør en unntaksregel fordi EMA anses som en gruppe søkere med særlig behov for bistand.

Vurderes søkeren som overårig, gjelder hovedreglen om at det kun gis generell juridiske veiledning fra NOAS i førsteinstans, jf Rundskriv 2005-049.¹¹

Stykkprisforskriften angir hvor mange timer advokaten kan forvente å få dekket i forbindelse med sitt arbeid med saken, i ulike EMA-saker kan det utgjøre 2, 3 eller 5 timer i første instans. (Ved klage til UNE får alle asylsøkere, ikke bare EMA, 5 timer fritt rettsråd.)

I saker der advokaten antar at det er nødvendig å jobbe utover stykkprisen kan det søkes (eventuelt få forhåndsgodkjenning) om å få dekket salæret etter ”medgått tid,” dvs. at det gis godtgjøring time for time. Hjelpevergen og EMA må imidlertid være klar over at det er advokaten som tar risikoen for å få dekket bistanden etter medgått tid, da dette bare gis etter en skjønnsmessig vurdering av den enkelte sak.

Fordi oppdragets rammer er forutsatt i loven og stykkprisforskriften vil hjelpevergen ikke motta noe eget oppdragsbrev.

3.3 Stykkprisen i Dublin II-saker

Dublin-II saker er saker der UDI anser at et annet land innenfor Schengen-området har ansvaret for å realitetsbehandle asylsøknaden etter reglene i Dublin-II forordningen.¹²

Utlendingsmyndighetene vil enten anmode om at en EMA som allerede har søkt asyl i et annet land som er med i Dublin II-forordningen skal sendes tilbake dit (*tilbaketakelse*), eller for de tilfellene at EMA fått utstedt pass eller reisevisum fra et av disse landene at dette landet skal overta saken (*overtakelse*). I begge tilfelle blir saken registrert som en Dublin-II sak (EMA-DUB).

En EMA-DUB prosess gir rett til fem timer advokatbistand (tre timer som følge av at søkeren er barn, og ytterligere to timer i advokatbistand for Dublin-II prosessen). Oppdraget til advokaten omfatter å inngi klage på UDIs vedtak om tilbaketakelse eller overtakelse, innkalle og forkynne vedtaket for klienten.

⁹ Rundskriv 2010-052 av 1. januar 2010 <http://www.udiregelverk.no/Rettskilder/UDI%20rundskriv/RS%202010-052%20Organisering%20av%20advokatordningen%20for%20asylsaker.aspx>

¹⁰ Disiplinærnemnda kan vurdere om advokaten har opptrådt i strid med det etiske regelverket. Kvaliteten på tjenesten kan som regel ikke vurderes. Det gjelder som hovedregel en klagefrist på 6 måneder som løper fra det tidspunkt klageren ble eller burde blitt kjent med de omstendigheter klagen grunnes på. Regler for God Advokatskikk og nærmere opplysninger om klageordningen finnes på www.advokatenhjelperdeg.no under Råd og tips.

¹¹ RS 2005-049 av 9. desember 2005 sist endret 27. august 2010 <http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7B891A0B7D-81B0-4403-9816-6756C0F9FA97%7D>

¹² Dublin-II forordningen er en folkerettslig avtale. Teksten kan finnes her: <http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path={9C935F02-C7CB-472B-8B0E-A894BDF4A6F7}>

EMA-DUB får rett til ytterligere tre timer advokatbistand dersom UDI gir utsatt iverksettelse (rett til å være i Norge i hele den tid som klagen behandles).

Det vil ikke bli foretatt intervju så lenge Dublin-II saken ikke er avgjort til EMAs gunst.

Spørsmål om retur av EMA til enkelte land som er part til Dublin II-forordningen har i de siste årene kunne medføre langt mer omfattende oppgaver for advokaten. I slike tilfeller kan advokaten søke om å få sin bistand dekke som "medgått tid" (se punkt 3.2 ovenfor).

3.4 Stykkprisen i saker som realitetsbehandles

Har eller tar norske utlendingsmyndigheter ansvar for å behandle søknaden (realitetsbehandles), kan EMA bli underlagt en forenklet saksbehandling etter den såkalte 48-timersreglen. 48-timersreglen gjelder kun for asylsøkere fra nærmere angitte land.¹³ Her skal bare den normale saksgangen omtales.

Selv om det anerkjennes at det foreligger et særskilt behov for bistand til EMA utgjør ikke stykkprisen mer enn inntil 3 timer arbeid med søknaden til UDI i førsteinstans. Ved klage på avslag fra UDI innvilges 5 timer fri retts hjelp, jf § 5 i stykkprisforskriften.¹⁴

Dersom det er rimelig og nødvendig at advokaten bistår med mer enn den angitte stykkprisen i første instans, kan advokaten ved søknad få dekket ytterligere bistand dersom denne overstiger det dobbelte av grunnlaget for stykkprissatsen.

3.5 Når oppnevnes advokat i saker som realitetbehandles?

Vurderingen av om advokat skal oppnevnes vil i en EMA-sak skje rett før intervju. Reglene for oppnevning av advokat er som følger, jf punkt 3 i Rundskriv 2010-074.¹⁵

- Dersom utlendingsmyndighetene ikke har grunn til å betvile opplysningen om alder oppnevnes advokat straks.
- Er resultatet av aldersundersøkelsen at opplysningene er riktige eller at de kan være riktige så oppnevnes advokat, jf punkt 3.3.2 og 3.3.4.
- Konkluderer aldersundersøkelsen med at søker klart er overårig oppnevnes ikke advokat, jf punkt 3.3.3.

Dersom asylsøkeren anses å ha blitt overårig før UDI har truffet vedtak om oppnevning, enten på grunn av saksbehandlingstiden eller fordi alderstesten konkluderer med at søkeren er overårig, så oppnevnes ikke advokat. EMA overflyttes vedkommende til vanlig mottak, men beholder hjelpevergen.

3.6 Advokatens oppgaver i asylsaken

Advokaten forventes innenfor stykkprisens rammer å gi individuell oppfølging gjennom saksbehandlingen. Som regel skal dette omfatte:

- Gjennomgang av intervju sammen med den mindreårige.
- Vurdering av hvorvidt det er opplysninger som ikke har kommet frem i intervju som kan ha relevans for saken.
- Gjennomgang av vedtak fra UDI sammen med den mindreårige og hjelpevergen

Når advokaten innenfor stykkprisen på 3 timer også er forventet å organisere tolk til konferansene, sier det seg selv at bistanden som er direkte knyttet til asylsøknaden vil være begrenset. Innenfor stykkprisen på 3 timer bør det imidlertid være et mål at advokaten har et personlig møte med klient og verge.

For advokaten vil oppdraget etter dette normalt innebære følgende tidsbruk:

- Innkalling av klient/hjelpeverge og tolk: ¼ time.
- Forberedelser (dokumentgjennomgang og landinformasjon): ½ – 1 time.

¹³ RS-2011-030V1 <http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path={3EE94393-52FC-4B59-93F4-F645A139DFF1}>

¹⁴ FOR-2005-12-12-1442 sist endret 1. juli 2009 <http://www.lovdatab.no/for/sf/jd/xd-20051212-1442.html>

¹⁵ "UDI Informasjon, veiledning og fritt rettsråd, samt tildeling av advokat i asylsaker, jf. utlendingsloven § 92 og utlendingsforskriften §§ 17-17 til 17-20" <http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7B824CF3C3-8EF3-42C4-97AE-5E06B21DA542%7D>

- Konferanse med klient/hjelpeverge/tolk, gjennomgang av intervju: ½ - 1 time
- Støtteskriv til UDI som angir nye opplysninger knyttet til beskyttelsesbehov eller oversender dokumentasjon fra søker eller om forholdene i hjemlandet: ½ - 1 time.
- Gjennomgå og eventuelt å kommentere aldersundersøkelse: ½ - ¾ time.
- Innkalling av klient/hjelpeverge og tolk og forkynning av vedtak: ¼ – ½ time.

Bistand med søknad om arbeidstillatelse er ikke ment å gå inn i advokatens stykkpris.

Hjelpevergen, som må samtykke til at den mindreårige tar arbeid, bør derfor bistå med en slik søknad. Søknader kan skrives ut fra UDIs nettsider.

3.7 Forkynning av vedtak og klage

Forkynning av vedtak forutsettes gjort av advokaten via vergen. Ved behov innkaller advokaten tolk også til denne konferansen.

Med den begrensede rammen for bistand som stykkprisen i første instans vil det i de fleste saker ikke være mer tid igjen av denne når vedtaket kommer. Det bør derfor raskt avklares om EMA ønsker å klage eller ikke, fordi en klage utløser 5 nye timer med fritt rettsråd som blant annet forutsetter å omfatte en grundig gjennomgang av grunnlaget for avslaget og hvilke anførsler EMA ønsker å komme med.

Det kan være hensiktsmessig om advokaten ved innkalling til konferansen anmoder hjelpevergen om å forberede EMA på at det er gitt avslag og at de bør gjøre seg opp en mening om klage skal inngis forut for møtet med advokat. Advokaten kan også anmode hjelpevergen om å gi beskjed forut for konferansen om EMA ønsker å klage. Gjennomgangen av grunnlaget for en klage kan i så tilfellet gjøres i forlengelse av konferansen. En slik beslutning forplikter ikke EMA til å fastholde klagen.

3.8 Andre forhold hos barnet som det kan søkes om fri rettshjelp for

For en mindreårig kan det oppstå en rekke problemer i forhold til det offentlige som advokaten kan bistå med. Dersom klienten på et tidspunkt ønsker bistand utover det som omfattes av stykkprisordningen for asylsøknaden må dette avtales særskilt med advokaten. Siden det av erfaring er slik at EMA kan ha behov for ytterligere bistand, kan det være hensiktsmessig om hjelpevergen undersøker med advokaten forut for den første konferansen avklarer dersom det er noen av de typer saker hun eller han til vanlig ikke påtar seg.

De følgende områder er *prioriterte* områder der rettshjelp normalt kan gis:

- Voldsoffer til en straffbar handling som har resultert i straffeforfølgning – 7 timer (punkt 5.1)
- Offer for tvangsekteskap/menneskehandel – 12 timer (punkt 5.2)
- Oppsigelse/avskjedigelse i arbeidsforhold – 6 timer (punkt 5.3)
- Voldsoffererstatning ved domfellelse av gjerningsperson – 5 + 3 timer (punkt 5.4)
- Mistenkt, siktet, varetektsfengslet eller tiltalt i straffesak – oppnevning skjer ved politiet eller domstolene

Advokaten kan også søke om fri rettshjelp for bistand på de *uprioriterte* områdene. Det kan ikke forventes at fri rettshjelp vil bli tilkjent for slik bistand selv om det kan angå forhold som er av stor betydning for EMA, slik som:

- Rett til helsehjelp (punkt 5.5)
- Rett til opplæring på skole (punkt 5.6)
- Rett til tilpassing/sikkerhet i hjemmet på grunn av helsemessige forhold (punkt 5.7)

Advokaten kan i tillegg anmode barnevernet om å dekke bistand i saker der det er uenighet om tvangstiltak eller plassering.

3.9 Bistandsbehov etter fylte 18 år

Den som blir overårig kan også ha behov for ettervern i barnevernet, og dette kan i særlig grad gjelde for asylsøkere. Hjelpevergen kan anmode advokaten om å søke om fortsatt

oppnevning og fortsatt omsorg i et ettervern. Slik bistand må eventuelt avtales særskilt med et nytt oppdragsbrev fra advokaten.

4. Etablering av kontakt og innkalling til konferanse

Her gis praktisk informasjon om hvordan advokat og hjelpeverge forutsettes å komme i kontakt med hverandre.

4.1 Hjelpevergen tar kontakt med advokaten i tildelingsbrevet

Etter alderstest/intervju tildeler UDI en advokat til EMA ved at advokaten tilsendes melding om ny klient og kopi av intervjuet. På meldingen om ny klient står kun oppført hjelpevergens navn, og ikke noen ytterligere kontaktinformasjon.

Hjelpevergen får kopi av tildelingsbrevet der hvor kontaktinformasjon til advokat fremgår. (Hjelpeverger fikk tildelt et eksemplar av asylintervjuet ved dets avslutning.)

I følge Justisdepartementets rundskriv er det nå hjelpevergen som skal kontakte advokaten.¹⁶

Dersom advokaten ikke får noen henvendelse fra hjelpevergen, bør advokaten kontakte overformynderiet eller UDIs koordineringsenhet for å få nødvendig informasjon.

Advokaten bør under enhver omstendighet snarest sette seg i kontakt med hjelpevergen via UDIs koordineringsenhet, da kontakt med klienten skal gå via hjelpevergen.

4.2 Kontakt mellom advokat og EMA skal gå via hjelpevergen

Når en klient er barn skal advokaten ikke ta direkte kontakt med barnet, men med dennes verge eller hjelpeverge. Det gjelder også for EMA.

Innkalling av EMA til konferanse og all annen kontakt skal derfor gå til hjelpevergen med kopi til EMA. Det samme gjelder forkynning av vedtak.

Med mindre det er noen særlige forhold ved situasjonen som tilsier at advokaten må ta direkte kontakt med EMA, så skal advokaten derfor heller ikke sende brev eller annen informasjon direkte til EMA eller på faks til mottaket. Dersom advokaten får henvendelser direkte fra mottaket/omsorgssenteret om forhold vedrørende klienten, så skal mottaket henvises til hjelpevergen.

4.3 Innkalling til konferanse

Etter at kontakt med hjelpeverge er opprettet, skal advokaten sette opp klientmøte ved å kalle inn til konferanse. I saker som skal realitetsbehandles kommer innkallingen rett etter intervju. I Dublin-II saker skjer innkallingen uten at det foreligger intervju og advokaten vil bare ha egenerklæringen å støtte seg til.

Det er advokaten som skal besørge at tolk er tilstede eller tilgjengelig på telefon under konferansen.

4.4 Advokatoppgaver i etterkant av konferansen

Konferansen kan gi grunnlag for at advokaten skriver et støtteskriv om beskyttelsesbehov eller inngir kommentarer til eventuell aldersundersøkelse. Utførelsen av dette vil ofte innebære at den angitte stykkprisen på 3 timer vil være oppbrukt eller nær oppbrukt (se punkt 3.3 og 3.4 ovenfor).

5. Ventetiden mellom intervju og vedtak

Siden advokaten etter stykkprisen kun får godskrevet 3 timer i første instans, så skal hjelpevergen være forsiktig med å kontakte advokat i ventetiden mellom intervju og vedtak. Her skal det imidlertid beskrives noen typetilfeller der hjelpevergen bør vurdere å kontakte advokaten.

---

¹⁶ http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path={0A9173CF-19E3-41A2-B815-236F83CBB1B8}|#_Toc159226722

5.1 EMA kommer med nye opplysninger til asylsøknaden

Hjelpevergen bør kontakte advokat dersom EMA kommer med nye opplysninger. Vanligvis vil slike opplysninger være knyttet til:

- situasjonen før avreise,
- flukten/reiseruten,
- dokumenter oversendt fra hjemlandet
- helsemessige eller andre forhold som har oppstått mens i Norge, eller
- ny hendelser i hjemlandet som øker frykten for retur

Advokaten vil kunne drøfte betydningen av opplysningene sammen med hjelpeverge og EMA. Advokaten vil i den sammenheng ofte ha behov for å vite:

- grunnen til at opplysningene ikke har fremkommet tidligere, og
- hvorvidt det er behov for/mulig å innhente dokumentasjon om dette fra hjemlandet

Dersom de nye opplysningene gjelder helsemessige forhold, så *skal* disse dokumenteres med erklæring fra lege eller psykolog i tråd med retningslinjer som Sosial- og helsedirektoratet har utformet (Rundskriv IS-3/2003).¹⁷ Helseforhold vil som regel være relevant for asylsøknaden dersom det gjelder en alvorlig eller livstruende sykdom der hjemlandet ikke kan tilby forsvarlig behandling.

5.2 Lang saksbehandlingstid

Selv om lovgiver har gitt signaler om at saksbehandlingstiden i EMA-saker må kortes ned, så kan det ta tid mellom intervju og til vedtak fattes.

Advokaten har et visst ansvar for å følge opp, samtidig som det er en kjensgjerning at saksbehandlingen kan ta lang tid. Videre så vil ikke saksbehandleren på forespørsel fra advokaten gi noen forpliktende opplysninger om når vedtak kommer til å bli truffet. Det er derfor ofte både formålsløst og tidkrevende for advokaten å henvende seg til UDI om dette. Advokaten skal i alle tilfelle ikke forventes å skulle presse eller mase på saksbehandler til å foreta en raskere behandling av søknaden.

Dersom EMA har fått alvorlige helseplager kan dette imidlertid utgjøre et grunnlag for å kunne gi påtrykk for en raskere behandling (i tillegg til at det kan være relevant for beskyttelsesbehovet). Slike helseplager må i så tilfelle dokumenteres ved legeerklæring i forkant av en henvendelse til UDI. Erklæringen må utformes i tråd med retningslinjene i Rundskriv IS-3/2003.¹⁸

UDI stiller fra tid til annen saksbehandlingen av saker fra bestemte land eller regioner i bero i påvente av notat om sikkerhetssituasjonen i området. Det gis som regel opplysning om beslutning om berostillelse på UDIs nettsider. Beslutningen kan ikke påklages, men advokaten kan anmode om at EMA med et åpenbart beskyttelsesbehov likevel bør tas til behandling.

6. Prinsipper for å sikre at asylsøknaden behandles barnesensitivt

Under dette nye punktet i anbefalingene omtales prinsippet om at barns asylsøknader skal underlegges et barneperspektiv. Å anlegge et barneperspektiv vil være i tråd med Justisdepartementets forutsetninger om at hjelpevergens overordnede oppgave er å ivareta EMAs rettssikkerhetsgarantier. Hjelpevergens nærhet til EMA gjør at de ofte vil ha særlige forutsetninger for å registre og påtale tilfeller der saksgangen ikke fremstår som betryggende. Hjelpevergens kjennskap til de prinsippene som omtales nedenfor vil gjøre det enklere både å identifisere og videreformidle slike tilfelle til advokat.

¹⁷ Rundskriv IS-3/2003: http://www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00002/IS-3_2003_2152a.pdf

¹⁸ Rundskriv IS-3/2003: http://www.helsedirektoratet.no/vp/multimedia/archive/00002/IS-3_2003_2152a.pdf

6.1 Hva menes med saksbehandling med et "barnesensitivt" perspektiv?

Med "barnesensitiv saksbehandling" menes både at prosessen og vurderingen av beskyttelsesbehovet skal hensynta til de særlige utfordringer som barn kan ha. Prinsippet har derfor både en prosessuell (hvordan å få rett) og materiell (hva en har rett til) side. Den *prosessuelle* siden angår barns rett til å bli møtt og kommunisere på en måte som oppleves som trygg og forståelig. Den *materielle* siden angår myndighetenes plikt til å anerkjenne at barn kan bli forfulgt av andre grunner og på andre måter enn voksne.

6.2 Betydningen av hjelpevergens kjenneskaper til prinsippene

I EMA-saker står hjelpevergene i en særlig stilling til å sikre at barneperspektivet blir anvendt. Hjelpevergen blir oppnevnt før advokat. Det er også bare hjelpevergen som sitter sammen med EMA under intervju med UDI og ved en eventuell alderstest. Det kan derfor være avgjørende for ivaretagelsen av EMAs rettssikkerhetsgarantier at hjelpevergene er klar over prinsippene for en betryggende behandling i asylsaker som gjelder barn, og dermed settes i stand til å registrere og videreformidle mulige brudd til advokaten. Det er først og fremst de *prosessuelle* prinsippene der hjelpevergen kan spille en særskilt rolle i å videreformidle mulige brudd til advokat. De materielle prinsippene vil ikke bli omtales i det følgende.¹⁹

6.3 Hvilken rettskildestatus har de prosessuelle prinsippene?

Utlendingsforskriften og UDIs Rundskriv om behandling av søknader fra barn har implementert flere av de prinsippene omtalt i den internasjonale flyktningretten at skal sikre en barnesensitiv saksbehandling. UDI har også utarbeidet Interne Meldinger, men disse er ikke bindende for saksbehandlerne.²⁰

En utfyllende og samlet oversikt over de internasjonale prinsippene er å finne i anbefaling fra FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) fra 2009.²¹ UNHCRs anbefalinger gjelder ikke på samme måte som norsk lov. Norske myndigheter plikter imidlertid å samarbeide med UNHCR om implementeringen av *alle* deres anbefalinger, jf utlendingsloven § 98.

Det vil som regel eller alltid være *i EMAs interesse* at samtlige av UNHCRs anbefalinger blir fulgt. Det er imidlertid viktig å være oppmerksom på at advokaten kan ha vanskeligheter med å få gjennomslag for at UDIs skal følge anbefalinger fra UNHCR som ikke er tatt inn i det norske regelverket. Det må derfor være opp til den enkelte advokat hvor mye tid som det er hensiktsmessig å benytte på de av anbefalingene som ikke er implementert i norsk rett.

Prinsippenes status vil derfor bli omtalt fortløpende.

6.4 Prosessuelle prinsipper som sikrer en barnesensitiv saksbehandling

UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn fra 2009 angir at følgende prosessuelle prinsipper skal anses som *avgjørende* for at asylsøknader fra barn underlegges en riktig behandling.

---

¹⁹ I utlendingsloven er imidlertid følgende bestemmelser sentrale: § 38 annet ledd bokstav a; § 29 annet ledd bokstav f; § 28 tredje ledd; § 38 tredje ledd. Og i utlendingsforskriften: § 8-8 Begrenset oppholdstillatelse til enslige mindreårige asylsøkere over 16 år som får opphold på grunn av mangel på forsvarlig omsorg ved retur. Se også barnekonvensjonen som er gjort til norsk lov: 1989-11-20.

²⁰ Utlendingsforskriften § 17-1 a Begrunnelse i vedtak om barn, § 17-3 Høring av barn, § 17-4 Samtale med barn i asylsaker, § 17-6 Varslingsplikt til barneverntjenesten, § 17-18 Retten til fritt rettsråd, § 17-21 Registrering av asylsøknad, § 17-22 Registreringsbevis. Tre rundskriv angår direkte EMA-prosessen: RS 2005-049 (EMA i ankomstfasen), RS 2010-183 (Aldersundersøkelser), RS 2010-094 (EMA som blir 18 år før vedtak). Rundskrivet om medfølgende barn er mer utfyllende og kan derfor også gi veiledning: RS 2010-075 (medfølgende barn). Av praksisnotater og Interne meldinger: PN 2010-024: (Behandling av EMA-saker og aldersvurderingen), IM 2010-044 (rutiner for gjennomføring av aldersundersøkelse), og IM 2010-020V (Kvalitetsstandard EMA) <http://www.udiregelverk.no/~media/Images/Rettskilder/Interne%20meldinger/IM%202010%20020/IM%202010%20020V%20Oversjon%202.ashx>. Intern melding om medfølgende barn kan også veilede, IM 2003-006 (Rutiner for medfølgende barn).

²¹ UNHCR's anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>. Dette har sin støtte i UNHCRs "notat" om prosessuelle standarder ved behandlingen av asylsøknaden fra 2003.

Den relevante *dato* for når de prosessuelle prinsippene kommer til anvendelse er datoen da barnet søker asyl, ikke dato for vedtak.²² Det vil si at asylsøkeren i følge UNHCR skal anses som barn selv om han eller hun er blitt over 18 før UDI treffer vedtak i saken. Prinsippene utgjør *minstestandarder*.

i. Saksbehandlingstid: prioritering og refleksjonstid

Prioritering: UNHCRs anbefalinger angir at søknader fra barn skal prioriteres. Prioritering betyr redusert ventetid på *hvert* stadium av saksbehandlingen, inkludert avgjørelsen av beskyttelsesbehov. UDIs retningslinjer om *medfølgende* barn angir også at saken skal prioriteres i alle ledd, jf punkt 9.²³

Praksis: UDI følger en praksis med at det raskt skal foretas intervju, men har dernest imidlertid en lengre ventetid.

Refleksjonstid: UNHCR anbefaler at barnet skal, også før prosessen starter opp, sikres tilstrekkelig tid til forberedelse og refleksjon, samt tid til å etablere tillit til hjelpeverge og annet profesjonelle som bistår det, og til å følge seg sikker og trygg.²⁴

UDIs intervju foretas normalt ca 6 uker etter registrering, noe som gir EMA en viss refleksjonstid.

Dersom EMA skulle trenge mer tid bør hjelpevergen rette en begrunnet henvendelse til UDI om dette. Slike grunner kan f eks være at hjelpevergen har vanskelig med å få EMA i tale, at EMA har helsemessig problemer eller lignende.

ii. Oppnevning av hjelpeverge og advokat

UNHCRs anbefalinger går ut på at advokat oppnevnes straks og i alle tilfeller der det ikke er åpenbart at søker er overårig. Barn har også rett til en fullmektig (advokat eller annen juridisk bistand).²⁵ Det bør i den sammenheng ikke knyttes sterke rettslige konsekvenser til stadfesting av biologisk alder, da fokus for beskyttelsesbehovet er hvorvidt søkeren er å anse som "umoden."²⁶ UDIs ordning har tidligere ikke vært fullt ut i samsvar med UNHCRs anbefalinger, men nå oppnevnes hjelpeverge umiddelbart og møter ved registreringen hos politi.²⁷ Dette fremgår imidlertid ikke av UDIs retningslinjer, sml RS-2010-074 punkt 3.1.²⁸

iii. Sporing

UNHCR anbefaler at barnets foresatte snarest bør spores. Sporingforsøk bør dokumenteres.²⁹ At UDI skal igangsette sporingstiltak fremgår av RS 2010-183 punkt 7.³⁰ Det er ingen eksplisitte krav til dokumentasjon på at sporing har vært forsøkt, men dette bør kreves av advokat (eventuelt hjelpeverge dersom advokat ikke er oppnevnt). Hjelpeverge bør bistå i å dokumentere når og hvordan EMA har samarbeidet om sporingstiltak.

---

²² Folkerettslig skiller det her mellom prosessuelle og materielle rettigheter. Når det gjelder spørsmålet om beskyttelse skal gis, aksepterer UNHCR at alder ved vedtaksdato også kan være relevant. Men altså: det skal ikke råde tvil om at alder ved søknadstidspunktet utløser prosessuelle rettigheter som tilkommer *barn*.

²³ [RS 2010-075](#) (medfølgende barn)

²⁴ Avsnitt 66, i UNHCR's anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>

²⁵ Avsnitt 69 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>.

Anbefalingen har sin støtte i ExCom konklusjon no 107 avsnitt (g) (viii), samt CRC General Comment no 6 avnitt 33-38. Se også UNHCRs Guidelines om enslige mindreårige asylsøkere avsnitt 4.2, 5.7, 83. og 8.5.

²⁶ UNHCR Guidelines on Policies and Procedures in Dealing with Unaccompanied Children Seeking Asylum February 1997 section 5.11.

²⁷ ??

²⁸ "UDI Informasjon, veiledning og fritt rettsråd, samt tildeling av advokat i asylsaker, jf. utlendingsloven § 92 og utlendingsforskriften §§ 17-17 til 17-20" <http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7B824CF3C3-8EF3-42C4-97AE-5E06B21DA542%7D>

²⁹ Avsnitt 68 i UNHCR's anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>

³⁰ "UDI Behandling av asylsaker fra enslige mindreårige søkere - særlig om aldersvurdering"

https://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7BDD59B15-F0E1-43E0-BD1C-42F015327D43%7D#_Toc267560252

iv. Rett til å bli hørt

Alle asylsøkende barn har rett til å bli hørt. I UNHCRs anbefalinger gjelder det i utgangspunktet ingen nedre aldersgrense da selv svært små barn er i stand til å forme egne oppfatninger.³¹

Utlendingsforskriften § 17-3 slår fast at barns rett til å bli hørt også gjelder i asylsaker.³² UDIs rundskriv om medfølgende barn legger opp til at det først og fremst er barn over 7 år som blir hørt og at det for barn under 7 år skal foretas en skjønnsmessig vurdering av barnets modenhet.³³

v. Rett til privatliv og opplysning om taushetsplikt

Barn skal gis informasjon om sitt rett til privatliv og at offentlige tjenestemenn har taushetsplikt om den informasjon de mottar om barnet.³⁴

Det er forutsatt at informasjon om retten til privatliv og om taushetsplikt gis av hjelpevergen, se Justisdepartementets rundskriv G-0343 B/2003 ”Veiledning til verger for enslig mindreårige asylsøkere.”³⁵

vi. Kommunikasjonsform

Det må velges riktige måter å kommunisere med barnet på. UNHCRs anbefalinger peker på at nyttige ikke-verbale måter kan være lek, tegning, skrivning, rollelek, historiefortelling eller synging.³⁶

Utlendingsforskriften § 17-4 og UDIs rundskriv og interne meldinger angir hvordan intervju med barn skal gjennomføres. Disse viser ikke til muligheten for at andre måter enn samtale kan benyttes, men sier kun at når det samtales så må det være på barns premisser, jf UDIs retningslinjer punkt 4.3.³⁷

Hjelpevergen har her særlige forutsetninger, ut fra sitt kjennskap til EMA på dette stadiet i prosessen, til å vurdere om annen kommunikasjon under intervju enn vanlig samtale er nødvendig. Anbefalingen fra UNHCR ikke er tatt inn i UDIs retningslinjer. Hjelpevergen kan likevel ut fra et barnets beste betraktning fremsette en begrunnet anmodning om en annen kommunikasjonsform overfor UDI i brev form.

vii. Aldersvurderingen

Aldersvurdering kan foretas der det ved registrering eller ankomst er tvil om opplyst alder.

UNHCR anbefaler at det skal foretas en helhetsvurdering av blant annet fysisk fremtoning og

---

³¹ Avsnitt 70 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>. Dette har støtte i CRCs General Comment no 6 avsnitt 25, no 12 avsnitt 123-124. Barnet har også rett til å motta informasjon om dets rett til privatliv og andres taushetsplikt, jf Barnekonvensjonen Artikkel 13, 17.

³² § 17-3. *Høring av barn* (1) Barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å bli hørt før det treffes avgjørelse i saker som vedrører dem etter utlendingsloven. (2) Barnet kan høres muntlig eller skriftlig eller gjennom foreldre, verge eller andre som kan uttale seg på vegne av barnet. På hvilken måte barnet skal høres, må vurderes ut fra sakens art og søknadssituasjonen. Utlendingsdirektoratet gir utfyllende retningslinjer om hvordan barnets uttalerett skal gjennomføres, tilpasset de ulike sakstyper og søknadssituasjoner. (3) Barnets syn skal tillegges vekt i samsvar med barnets alder og modenhet.

³³ [RS 2010-075](#) (medfølgende barn).

³⁴ Barnekonvensjonen Art 13 og 17.

³⁵ JD Rundskriv G-0343 B/2003 ”Veiledning til verger for enslig mindreårige asylsøkere”

http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/Veiledninger_brosjyrer/2003/veiledning-til-verger-for-enslige-mindre.html?id=87971

³⁶ Avsnitt 71 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>.

Anbefalingen har sin støtte i CRC General Comment no 9, avsnitt 32

³⁷ Forskriftens § 17-4. *Samtale med barn i asylsaker* (2) I asylsaker skal det gjennomføres en samtale med medfølgende barn over 7 år, med mindre barnet selv ikke ønsker det, eller det anses åpenbart unødvendig. Det kan også gjennomføres egen samtale med barn under 7 år som er i stand til å danne seg egne synspunkter, og som skal gis anledning til å bli hørt etter § 17-3. Samtalens formål er å belyse barnets situasjon og klarlegge om barnet kan ha et selvstendig asylgrunnlag. (3) Asylsøker under 18 år som er kommet til riket uten foreldre eller andre som utøver foreldreansvar, skal alltid ha hjelpeverge eller fullmektig til stede under samtalen. Samtalen skal så vidt mulig gjennomføres innen 14 dager etter at søknaden er fremsatt, med mindre det er behov for aldersundersøkelse for å klarlegge søkerens alder. (4) Opplysninger barnet gir under samtalen etter annet eller tredje ledd, skal nedtegnes skriftlig.

psykisk modenhet.³⁸ Undersøkelsen må foretas i verdighet og i trygge omgivelser. Ved tvil skal søkeren anses som barn.³⁹

UDIs retningslinjer og UNHCRs anbefalinger samsvarer ikke helt. UDIs retningslinjer om aldersundersøkelse tilbyr kun håndrot og tanntest. I tillegg vil observasjoner av fysisk fremtoning ved registrering, samt søkerens egne opplysninger gitt til Norge eller andre land inngå i aldersvurderingen.⁴⁰ Undersøkelse av psykologisk modenhet tilbys ikke.⁴¹ Det er også problematisk at UDI har en praksis der det ikke å ville medvirke til håndrot og tannundersøkelse kan ha betydning for søkerens generelle troverdighet, jf utl § 88. Det er til sist problematisk at det slås fast at alder er en viktig del av identitetsavklaringen. Prinsipielt så bør vurdering av troverdighet etableres uavhengig av undersøkelsen av biologisk alder. Betydning av alder er kulturspesifikt og barnet behøver ikke ha noen klar formening om egen alder. Hjelpevergen bør derfor være oppmerksom på og nedtegne under intervju hvordan EMA beskriver egen identitet og modenhet.

Når det gjelder hvorvidt en aldersundersøkelse skal gjennomføres har UDI gitt regler som gjør at det vil klart svekke EMAs mulighet til å få opphold ved å si nei. Gjennomføring av aldersundersøkelse krever samtykke. Samtykket må være reelt. Det er ikke hjelpevergens oppgave å påvirke EMA til å gjennomføre en aldersundersøkelse, bare å orientere om konsekvensene ved å nekte. I noen tilfeller så er barn ikke i stand til å samtykke. Hjelpeverge må da samtykke eller nekte

EMA som samtykker er ikke uten rettigheter i undersøkelsessituasjonen.

Pasientrettighetsloven tilsier at EMA kan ha rett til å velge undersøkelsesmåte. Hjelpevergen bør derfor være oppmerksom på at en EMA som fysisk kan fremstå som en voksen, men som psykisk umoden så kan en modenhetsvurdering være mer relevant enn en test av biologisk alder. Hjelpevergen kan også be om at dersom det under undersøkelsen dukker opp forhold som indikerer traume så skal dette nedtegnes og kommenteres i legejournalen, da dette kan være relevant for beskyttelsesbehov.

viii. DNA test

DNA test kan bare skje med hjemmel i lov og med samtykke fra den det gjelder. I noen tilfeller så er barn ikke i stand til å samtykke. Slik test bør bare brukes i siste instans etter at alle andre forsøk på å verifisere identitet har vært forsøkt. Slik testing kan anses fordelaktig for barn som har vært utsatt for menneskehandel av personer som påstår å være deres foreldre,

---

³⁸ Avsnitt 75 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>.
Anbefalingen har sin støtte i ExCom konklusjon no 107 avsnitt (g) (ix).

³⁹ Avsnitt 75 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>.
Anbefalingen har sin støtte i ExCom konklusjon no 107 avsnitt (g) (ix) og UNHCRs Guidelines on EMA avsnitt 5.11 og 6.
⁴⁰ PN 2010-024 av 10. juni 2010 sist endret 20. juli 2010 "Behandling av asylsaker fra enslige mindreårige søkere - særlig om aldersvurdering" <https://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7BD59B15-F0E1-43E0-BD1C-42F015327D43%7D>.

⁴¹ Punkt 3.2: "(1) UDI kan fastsette en ny alder ut fra en helhetsvurdering av saken. Momenter som kan vektlegges ved aldersvurdering (ikke uttømmende): Medisinsk aldersundersøkelse; Opplysninger fra asylintervju som kaster lys over alder; Hvor sikker søkeren er på at oppgitt alder er rett alder; Søkerens utseende og framtoning (både UDI-ansattes observasjoner og observasjoner fra for eksempel politi, mottaksansatte, helsepersonell m.fl. kan være relevante); Hvilken alder søkeren har oppgitt i andre land; Om søkeren har gitt verifiserbare opplysninger og dermed bidratt til å oppklare sin identitet; Troverdigheten i saken generelt; Hvorvidt søkeren har fremlagt dokumenter med tilstrekkelig notoritet som kan bekrefte identiteten; og Eventuelt hvorvidt søkeren har muligheter til å fremskaffe dokumenter fra hjemlandet og har gjort et reelt forsøk på å skaffe dette. Søkeren skal alltid oppfordres til å fremskaffe identitetspapirer. (2) Den medisinske aldersundersøkelsen kan ikke konstatere søkerens presise alder, og konklusjonene skal følgelig benyttes som ett av flere momenter i aldersvurderingen. I utlendingsloven § 88 første ledd, andre punktum fremgår det at: "Resultatet av undersøkelsen skal vurderes i forhold til de øvrige opplysningene i saken". (3) UDI vil vurdere å endre alderen også i saker der det ikke foreligger en aldersundersøkelse. Dette kan være saker der UDI anser det som åpenbart at personen ikke er mindreårig og derfor ikke tilbyr en medisinsk aldersundersøkelse. Det kan være når søkeren fremstår som overårig og ikke har møtt eller ikke ønsker å møte til en medisinsk undersøkelse. Det kan også være i saker der identiteten er verifisert i hjemlandet og alderen oppgitt i Norge ikke stemmer med opplysningene fra hjemlandets myndigheter. (4) Dersom UDI vil tillegge opplysninger som ikke er kjent for søkeren stor vekt i vurderingen, må søkeren informeres og gis anledning å uttale seg."

søsken eller andre slektninger.⁴² Muligheten for å gjennomføre en slik test fremgår av lovens § 87.

ix. Kognitive begrensninger, fantasi og fakta

Barn kan ikke forventes å formulere frykt for forfølgelse på samme måte som voksne, pga traume, voksnes instruksjoner, manglende utdanning, frykt for autoriteter, at de bruker historier laget av andre, frykt for represalier osv.

UNHCRs anbefalinger anser det som viktig at saksbehandler tar utgangspunkt i at barn kan være for unge eller umodne til å kunne vurdere hvilken informasjon som er viktig, eller å klare å fortolke noe de har opplevd som er forståelig for voksne. De kan ha vanskeligheter med å skille fantasi fra fakta, og med abstrakte begreper som tid og avstand. Behovet for trygge omgivelser kan tilsi at intervjuet finner sted f.eks. på mottak og ikke i myndighetenes lokaler.⁴³

UDIs retningslinjer om medfølgende barn peker på at barn ikke så lett klarer å fortelle kronologisk eller har rett begrep om tid eller sted, jf punkt 4.3. For øvrig forutsettes det at barnet kan gjøre rede for egen livssituasjon i hjemlandet og etter ankomst til Norge, behov for beskyttelse og hvordan det ser på retur. Oppfølgingsspørsmål skal være åpne og ikke ledende, jf punkt 4.1. Det skal gjøres klart hvilke tema det spørres etter og når intervjuer går over til et nytt tema. Videre så oppgis at intervjuet skal leses opp for og signeres av barnet, jf punkt 5.⁴⁴ Til forskjell fra UNHCRs anbefalinger har ikke UDI noen skreven retningslinje om viktigheten av å etablere et skille mellom fantasi og fakta for å sikre at barnet vet forskjellen på sant og usant. I intern melding så ligger imidlertid et skjema som saksbehandleren kan følge, som tar opp i seg dette og flere andre prinsipper.⁴⁵

Også i denne sammenheng vil det være i EMAs interesse at flest mulig av UNHCRs anbefalinger blir fulgt. Hjelpevergen kan derfor påse og eventuell påtale forhold slik som:

- Er barnerelevant informasjon fra EMAs hjemland innhentet i forkant av intervju, jf ix (synlig f.eks. gjennom spørsmål stillingen til intervjuer)?
- Etableres forskjellen mellom sant/usant?
- Presenteres tema ”frykt for forfølgelse” på en måte som er forståelig for barnet? Spørsmål bør være enkle og direkte, slik som ”hva/hvem er du redd for?” For de fleste EMA som kommer til Norge bør det stilles spørsmål om erfaringer med krig.
- Stilles det tilstrekkelig med oppfølgingsspørsmål som er konkrete nok til at barnet gir adekvat respons?
- Er spørsmålsstiller følsom overfor initiativ som barnet tar på sin måte (verbalt eller på annen måte) ved at det stilles oppfølgingsspørsmål?
- Oppfordres/nektes EMA til å uttrykke seg i den form som hun eller han selv foretrekker, slik som tegning, rollelek mv?
- Gjentas hva som er formålet med intervjuet tilstrekkelig ofte slik at EMA får de nødvendige påminnelser til å fortelle om sitt beskyttelsesbehov?

UDI praksis der intervjuet skal leses opp og signeres utgjør en anledning for hjelpevergen til å kontrollere om nedtegnelsene er i tråd med det som ble sagt. Samtidig, for et barn kan det være vanskelig å stå inne for at alt som er skrevet ned er riktig. Prinsipielt burde derfor forklaringen tas opp. I påvente av at UDI innfører en slik praksis bør hjelpevergen notere stikkordsmessig det som blir sagt underveis og støtte seg på egne notater gjennom opplesningen.

⁴² 75 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>. Anbefalingen har sin støtte i UNHCRs ”note” om DNA testing for å etablere familieband i asylvurderingen av 2008.

⁴³ Avsnitt 72 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>. Anbefalingen har sin støtte i ExCom konklusjon no 107 avsnitt (d).

⁴⁴ [RS 2010-075](#) (medfølgende barn).

⁴⁵ [IM 2010-020V](#) (Kvalitetsstandard EMA)

x. Bevisbyrde og troverdighet

I følge UNHCRs anbefalinger skal saksbehandlerne ha en større bevisbyrde for *ikke* å gi opphold i saker som gjelder barn. Hvis det er vanskelig å finne ut av fakta i historien eller hvis barnet har vanskeligheter med å forklare hva hun eller han frykter, skal saksbehandleren avgjøre saken på bakgrunn av objektiv landkunnskap og en liberal bevisvil skal anvendes.⁴⁶ Tvilen skal komme barnet til gode ved spørsmål om troverdighet.⁴⁷

UDI anerkjenner prinsippet om lavere bevisbyrde, men bare hva angår generell troverdighet og i spørsmål om alder og identitet.⁴⁸ Hjelpevergen kan i intervjusituasjonen påse at prinsippet praktiseres ved at barnerelevant informasjon er innhentet (jf ix) i forkant av intervju og at de spørsmål som stilles er rimelige i forhold til EMAs modenhet og utvikling.

xi. Barnerelevant landinformasjon

Landinformasjon er ofte rettet mot voksnes erfaringer. UNHCR anbefaler at myndighetene innhenter barnerelevant landinformasjon.⁴⁹

Prinsippet er ikke eksplisitt nevnt i UDIs retningslinjer, men det bør kunne forutsettes at saksbehandler har forberedt seg til intervju blant annet ved å innhente barnerelevant landinformasjon. Dersom EMA forteller om forhold som ikke er beskrevet i tilgjengelige landinformasjonsrapporter, har både hjelpevergen og saksbehandler anledning til å henvende seg til Landinfo og be om respons til spesifikke spørsmål.

xii. Forkynning av avgjørelsen

Barn skal informeres om avgjørelsen i asylsaken i nærvær av hjelpeverge, advokat eller annen støtteperson. Tolk bør innkalles ved behov. Hvis det er et avslag må det også gis informasjon om hva som nå vil skje med barnet.

xiii. Iverksettelse av eventuelt avslag

Ved eventuelt avslag har hjelpevergen et fortsatt oppdrag overfor EMA helt til ham eller henne har forlatt Norge. Hjelpevergen bør derfor være til stede som støtte for EMA både i samtale om frivillig retur og ved eventuell pågrep og internering. Dette gjelder også i Dublin II-saker.

Dersom EMA har helt nye opplysninger til asylsøknaden kan dette danne grunnlag for å kontakte advokaten om å fremme en omgjøringsbegjæring. Det vil normalt ikke gis fri rettshjelp til en slik omgjøringsbegjæring.

20.12.2011 CES

---

⁴⁶ Avsnitt 73 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>.

Anbefalingen har sin støtte i UNHCRs Håndbok avn 196, 219.

⁴⁷ Avsnitt 73 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>.
Anbefalingen har sin støtte i Inter Agency Guiding Principles side 61.

⁴⁸ Punkt 2.1 og 4 PN 2010-024 av 10. juni 2010 sist endret 20. juli 2010 "Behandling av asylsaker fra enslige mindreårige søkere - særlig om aldersvurdering" <https://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7BDDDD59B15-F0E1-43E0-BD1C-42F015327D43%7D>.

⁴⁹ Avsnitt 74 i UNHCRs anbefaling om asylsøkende barn <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4b2f4f6d2.html>.